

André Gide (22 listopada 1869 w Paryżu - 19 lutego 1951 tamże)

*Ten noblista-skandalista z Paryża
na wylot lochy Watykanu widział,
jeśli już wierzyć,
z wiarą się mierzyć,
każdemu jego własny wierzeń przydział.*

(ebs)

André Gide - francuski prozaik, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1947).

<https://www.youtube.com/watch?v=LC7H35bcHiQ>

Urodził się 22 listopada 1869 w Paryżu w rodzinie protestanckiej jako André Paul Guillaume Gide. W pewnym okresie swego życia skłaniał się ku katolicyzmowi, który wkrótce odrzucił. Napisał nawet uznaną za bluźnierczą powieść "Lochy Watykanu" (1914). W pierwszej połowie XX wieku był pisarzem światowej sławy. Najważniejszymi dziełami w jego twórczości są "Lochy Watykanu" (1914), "Immoralista" (1902), "Fałszerze" (1925) i "Dziennik" (1939-1950).

Wyrażał skrajny indywidualizm i odrzucenie tradycyjnych norm moralnych. Przez pewien okres swego życia zafascynowany był komunizmem. Jednak po podróży do ZSRR zmienił poglądy. Jego krytyka ZSRR wywołała falę odpowiedzi, np. Romaina Rollanda czy Stanisława Kostki Neumanna.

<https://www.youtube.com/watch?v=lszHXG0c6ng>

Gide tworzył narrację w oparciu o wiele współistniejących wątków. Postacie kreowane przez Gide'a dążyły do wyzwolenia się z niewidzialnych ograniczeń determinującego je świata.

Był bliskim przyjacielem Paula Valéry'ego, któremu zadedykował niektóre ze swych wczesnych utworów. Silny wpływ na twórczość Gide'a wywarły dzieła Fiodora Dostojewskiego i Friedricha Nietzschego. On sam wpłynął na twórczość Jeana Paula Sartre'a i Alberta Camusa.

Po dojściu Hitlera do władzy w Niemczech wśród około 20 000 spalonych książek znalazły się dzieła André Gida. Dzieła pisarza zostały umieszczone - już po jego śmierci - w Indeksie Książ Zakazanych. Był członkiem ruchu antyimperialistycznego we Francji w okresie międzywojennym. Był też biseksualistą i prekursorem ruchu homoseksualnego we Francji.

Zmarł w swoim domu w Paryżu, przy 1 bis rue Vaneau, 19 lutego 1951 w wieku 81 lat w następstwie zapalenia płuc. Na łożu śmierci powiedział:

« J'ai peur que mes phrases ne deviennent grammaticalement incorrectes. C'est toujours la lutte entre le raisonnable et ce qui ne l'est pas... »

„Obawiam się, czy moje zdania nie staną się niepoprawne gramatycznie. To zawsze jest walka między czymś rozsądnym, a tym, co nie jest ... ”

Został pochowany z Madeleine kilka dni później na małym cmentarzu w Cuverville (Seine-Maritime), skąd widać jego zamek.

Julien Green zapisał w dzienniku 28 lutego 1951: *Uśmialiśmy z telegramu, który Mauriac otrzymał kilka dni po śmierci Gide'a: „Nie ma piekła, można rozpowszechnić. Uprzedź Claudela, podpisany André Gide”.*

Miał córkę Katarzynę urodzoną w 1923 roku z sekretnego związku pozamałżeńskiego (zresztą radykalnie rozdzielał miłość i małżeństwo od pożądania). Catherine Gide odkryła w spuściźnie napisaną w 1907 homoerotyczną powieść "Le Ramier" (gołąb grzywacz), którą wydano w 2002. W Polsce nie ukazała się.

O Szwajcarach powiedział: *"Każdy Szwajcar nosi w sobie swój lodowiec".*

Idee zawarte w "Lochach Watykanu": Ta satyryczna farsa ukazuje szaleństwo pewnych poglądów intelektualnych. Stanowi refleksję nad wolnością i jej konsekwencjami dla siebie i innych. Teoria czynu bezinteresownego zapożycza wiele z Nietzschego i Dostojewskiego. Jest to wyzwanie rzucone Bogu i porządkowi świata, który taki uczynek zaburza w sposób zarazem absurdalny i nieprzewidywalny. Książka, która grę i czarny humor wzniosła do rangi reguły życia, zafascynowała surrealistów. W kręgach katolickich wywołała skandal. Motto pierwszej księgi brzmi: "Co się mnie tyczy, zrobiłem wybór. Rozstrzygnąłem na rzecz ateizmu społecznego. Dałem wyraz temu ateizmowi w szeregu dzieł, od piętnastu lat..." (myśl Georges'a Palante'a). Postać Lafcadio może wywodzić się z powieści "Co robić?" Nikołaja Czernyszewskiego (1863). Inspiracją mógł też być francuski poeta i awanturnik Arthur Cravan. Lafcadio nie uważa się za zbrodniarza, a co najwyżej za awanturnika. Z drugiej strony jest gotów do poświęceń i pomocy słabszym. Protos dzieli ludzi na "figlarzy" o wielu twarzach i skostniałe, zwyczajne "skorupiaki". Występują pewne motywy homoseksualne, sugestie, że Lafcadio jest podziwiany przez dojrzałych mężczyzn, m.in. jego naga

fotografia jako 15-latka.

André Gide na francuskiej Wikipedii / André Gide na niemieckiej Wikipedii